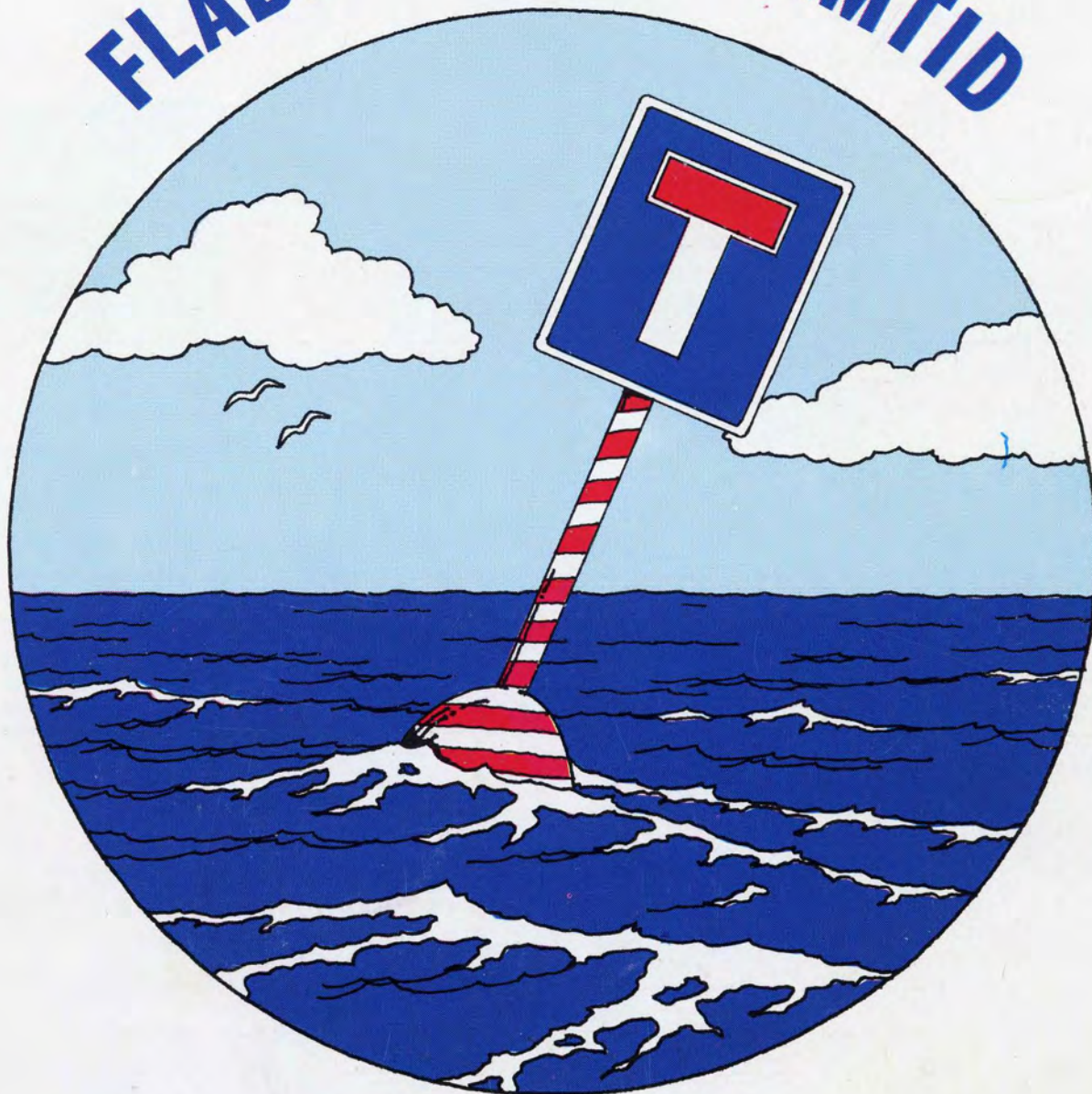

FLÅDENS FREMTID

HVOR STÆVNER VI HEN

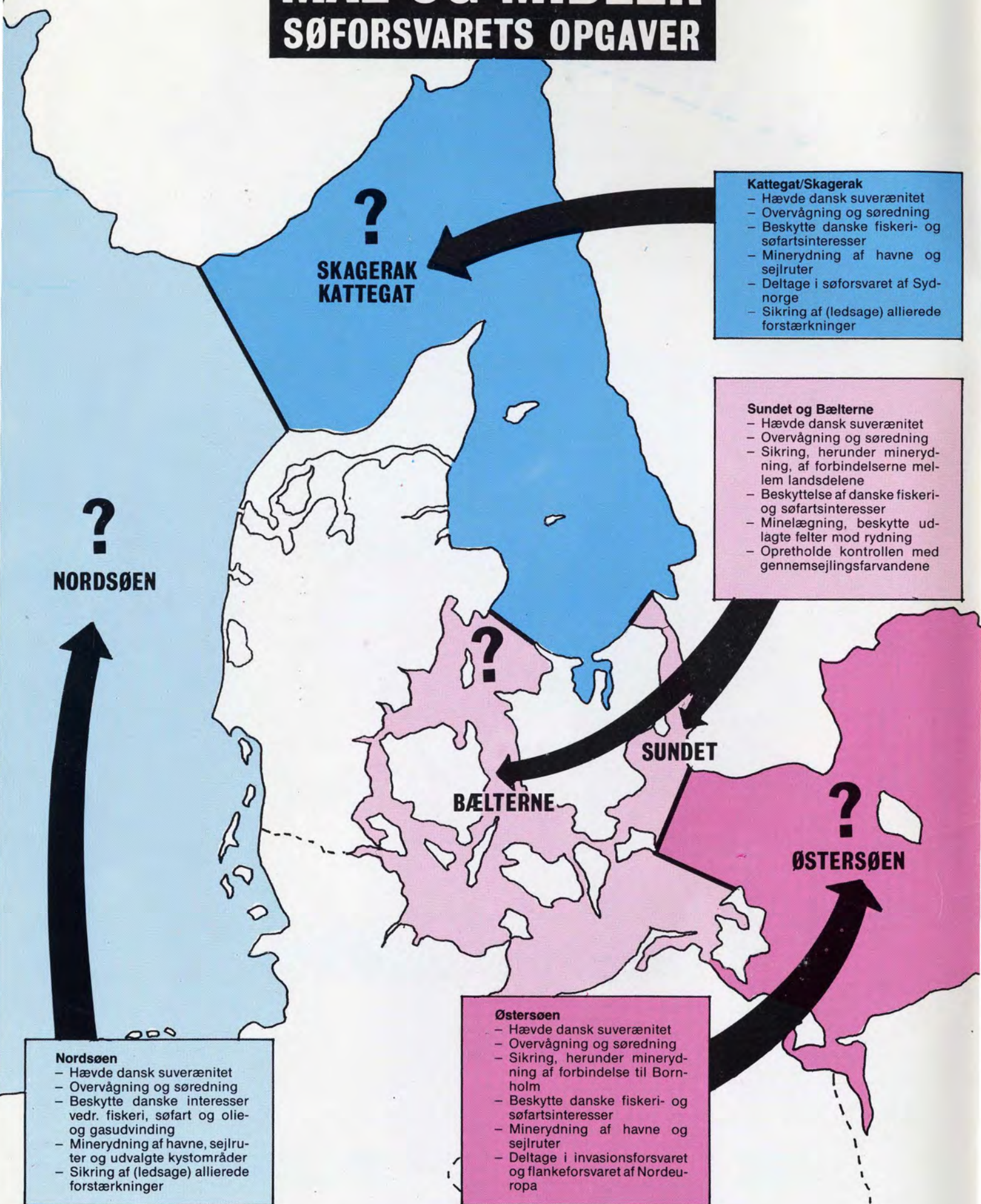
?

SØE – LIEUTENANT – SELSKABET

1987

MÅL OG MIDLER

SØFORSVARETS OPGAVER

SAMTIDIGHED I EVNEN TIL AT LØSE OPGAVERNE

Mies Boreck

FLÅDENS FREMTID

HVOR STÆVNER VI HEN

SØE – LIEUTENANT – SELSKABET
1987

Forord

Gennem nogen tid er der jævnligt fremkommet indlæg og udtalelser i dagspressen og de elektroniske medier om forsvarrets nuværende og fremtidige ordning. Herunder har mange udtalelser om Søværnet afsløret en forbløffende mangel på indsigt i og forståelse for maritime problemer og deres betydning for Danmarks dagligdag og for vort lands sikkerhed.

Dette bekymrer Søværnets personel i almindelighed og dets officerer i særdeleshed – og disse sidste både som professionelle og som samfundsborgere.

Af denne grund har medlemmer af Søe-Lieutenant-Selskabet, som er en videnskabelig sammenslutning af søofficerer, besluttet med dette skrift at bidrage til oplysning om sømilitære forhold og om Søværnets rolle i spillet om Danmarks sikkerhed og forsvar.

Danmarks beliggenhed mellem Østersø og Nordsø og mellem Den skandinaviske halvø og Tyskland har givet vort land en maritim position af stor strategisk betydning. Tilsvarende betydning har vore atlantiske og polare rigsdele. Dette har bevirket, at havet gennem århundreder har haft afgørende indflydelse på vor skæbne – og flådens historiske indsats afspejler dette.

Vort samfund er i nutiden, som det var i fortiden, afhængig af søværts handel, for hvis sikring der må drages omsorg. Havet kan i ufredstid, nu som før, benyttes som en umådelig stor transportvej, ad hvilken fjendtligt sindede magter kan fremføre militære styrker til vore farvande eller mod vore kyster for at tiltage sig strategiske fordele – hvadenten sådanne aktioner har begrænset målsætning eller videre sigte.

Nu som før er det flådens beredskabsstyrker, som i første række kan forebygge eller afbøde angreb ad søvejen og bidrage til at sikre vore farvande til eget brug. Derfor må vi være opmærksomme på den maritime situation i vor nærhed, hvor Warszawapagt-flåderne i de senere år har gennemgået en rivende teknologisk udvikling. Deres størrelse, som langt overskrider, hvad der rent forsvarsmæssigt er fornødent, gør dem til velegnede værktøjer for en aktiv og ekspansiv politik – og deres udvikling kan antyde, at en sådan er planlagt.

Disse forhold gøres der nærmere rede for i Søe-Lieutenant-Selskabets skrift, som jeg håber, mange vil læse, og som jeg kan anbefale til eftertanke. Det fortæller, at flåden er nødvendig i fred og krig som værn om Danmark, at dens begyndende forfald må standses, og at dens udvikling må sikres.

S. S. Thøstrup

Viceadmiral

Chef for Søværnet 1965–1980

Søe-Lieutenant-Selskabet
Overgaden Oven Vandet 62B
1415 København K
Tlf. 01 54 05 52

Redaktion:

Orlogskaptajn	N. C. Borck (ansvarshavende)
Orlogskaptajn	K. B. Jensen
Kaptajnløjtnant	Aa. B. Jensen
Kaptajnløjtnant	C. Nørgård
Kaptajnløjtnant	K. J. Svendsen

Gengivelse af indholdet eller dele heraf er tilladt med angivelse af kilde.
Statistiske oplysninger: Statistisk Årbog 1986 og Forsvarskommandoen.

Trykkeri: COOP-Tryk, Torveporten 2, Valby, 01 16 44 90

Indledning

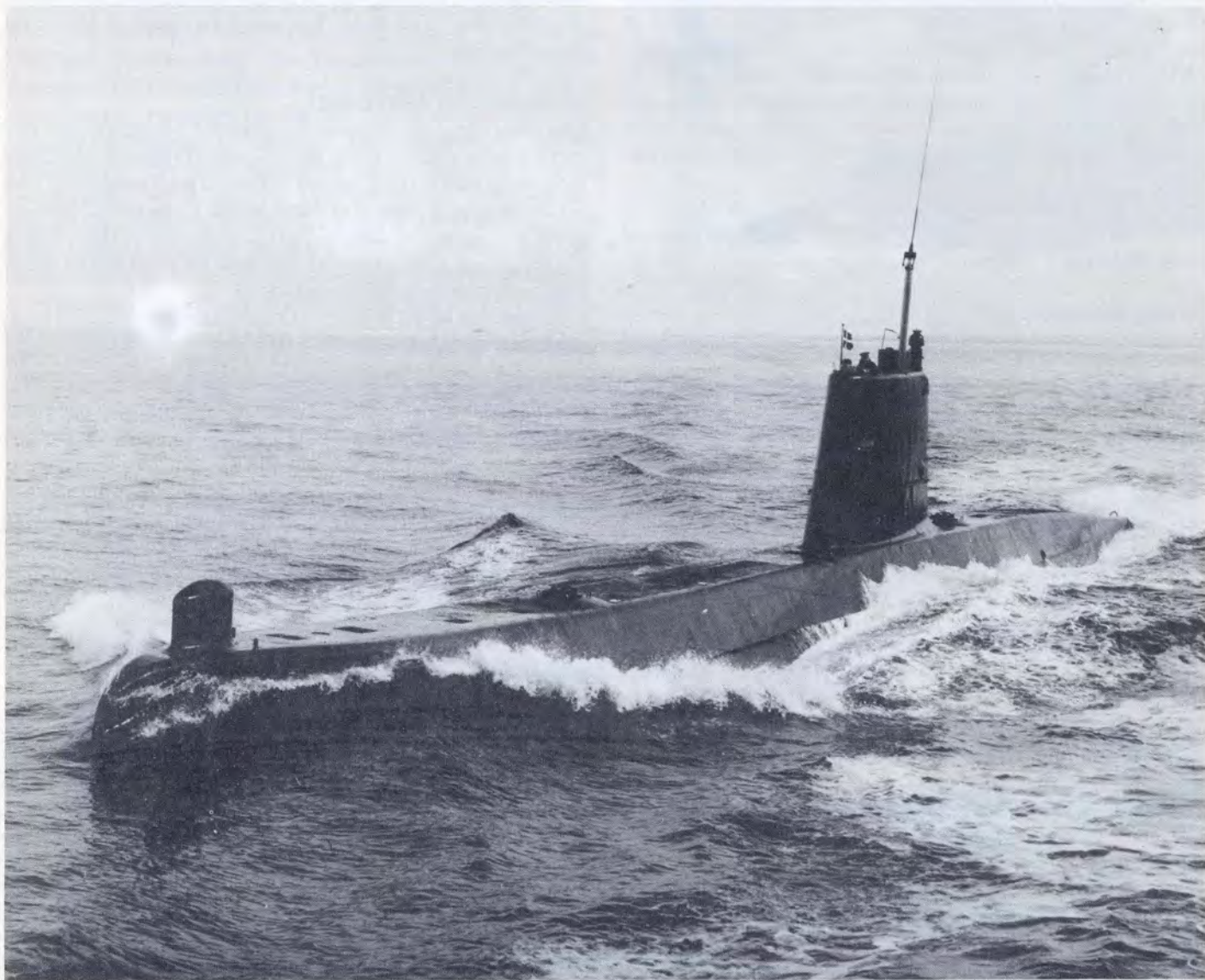
I begyndelsen af 1930'erne forsøgte Danmark at vise vejen i det internationale system. Vi ønskede fred – dengang som i dag. Vi troede, vi ved at gå i forhånden og gennemføre en ensidig nedrustning, kunne vise et eksempel til efterfølgelse. Vi skar ned på vort forsvar, mens andre oprustede. Dengang advarede Søe-Lieutenant-Selskabet ved at udsende en pjece »Flåde eller Søpoliti«.

I dag, halvtreds år efter, ser vi igen fortalere for den ensidige nedrustning argumentere på lignende måde. Dette kan resultere i, at vi med utilstrækkelige bevillinger kan komme i den situation, at regeringens handlefrihed bliver så stærkt begrænset, at vi er yderst sårbare overfor pression udefra.

Derfor udsender Søe-Lieutenant-Selskabet atter en pjece, hvori Søværnets situation opridses, så befolkningen og beslut-

ningstagerne kan bedømme, om den igangværende udvikling er ønskelig. Der er i høj grad behov for en sådan bedømmelse. Søe-Lieutenant-Selskabet er et selskab af officerer i Søværnet. Formålet for selskabet er at udveksle tanker, anskuelser og oplysninger for at fremme den viden, der kan gavne det danske Søværn.

Det står Søe-Lieutenant-Selskabet ganske klart, at der næppe er nogen forsvarsopgave, der så decideret kræver styrker af alle tre værn som netop forsvaret af Danmark. Det efterfølgende er derfor ikke et forsøg på at fremhæve et værn – Søværnet – på bekostning af de andre. Det er alene en konstatering af, at således som udviklingen er forløbet, har Søværnet måttet bære så store indskrænkninger, at det indenfor de nærmeste år kan føre til alvorlige begrænsninger i Danmarks handlefrihed.

Undervandsbåd af Delfinen-klassen.

Udholdende og slagkraftige undervandsbåde er i stand til at udnytte farvandsgeografien og giver derved forsvaret den nødvendige dybde. (Foto: Søværnet)

Det er umuligt fuldstændigt at forudsige den politiske, teknologiske, sikkerhedspolitiske og økonomiske udvikling. Vi kan imidlertid med ret stor sikkerhed forudse, at også fremtidens søforsvar vil være stillet overfor et bredt opgavespektrum, både for så vidt angår opgavernes art som variationsmulighederne i konfliktniveau. Vi må derfor ikke acceptere en planlægning, der sigter mod en enkelt specifik situation, der baseres på en lang række af os selv valgte forudsætninger. Modstanderen vil også i fremtiden have initiativet – i hvert fald indledningsvis – og hans handlemuligheder vil være mangfoldige. I denne forbindelse er det værd at erindre, at historien viser, at det ofte er gået anderledes, end man på forhånd havde ventet. Det er derfor af fundamental betydning at bevare *fleksibilitet og alsidighed* samt evnen til *hurtig reaktion*.

Det er disse egenskaber, der gør flåden til et afgørende element i den krisestyring, der gennem en hurtig, effektiv og bestemt reaktion skal sikre regeringens handlefrihed til at iværksætte kriseforebyggende foranstaltninger eller indsætte flåden alene eller sammen med flyvevåbnet og hæren i et egentligt forsvar af dansk område.

Det er disse egenskaber, der sikrer, at flåden også kan anvendes i Nordsøen til at give forstærkningspolitikken troværdighed. I en krisesituation må flåden kunne sikre fremføringen af disse styrker til ethvert dansk område, som regeringen bestemmer.

Og det er endelig disse egenskaber, der gør flåden velegnet til at sikre forbindelsen mellem landsdelene og til imødegåelse af invasionsforsøg i Østersøen.

Flådens sammensætning

Flådens nuværende alsidige sammensætning er derfor i god

overensstemmelse med de mange foreliggende opgaver. Men, et hovedproblem i den aktuelle debat og den deraf resulterende planlægning, er i væsentlig grad den begrænsede forståelse for betydningen af at råde over en afbalanceret, udholdende og fleksibel flådestruktur, der kan løse et meget bredt opgavespektrum i overensstemmelse med godkendte nationale og allierede forsvarsdoktriner.

Vi er i en rimelig udgangsposition, men der er behov for at tilføre Søværnet de nødvendige midler til kompensation for de ellers uundgåelige nedskæringer – den ensidige nedrustning. Til at styrke vor troværdighed er der behov for at tilføre hele forsvaret de nødvendige midler. Marinehjemmeværnet synes at kunne se fremtiden i møde med fortrøstning, idet de kommende år formentlig vil indebære en udskiftning af forældet fartøjsmateriel. Dermed vil denne vigtige komponent af søforsvaret materielmæssigt være på rette kurs.

Hvis vi fortsat ønsker at råde over det alsidige og fleksible instrument til håndhævelse af dansk suverænitet, som flåden er og har været – så må vi stoppe nedskæringen af denne, før det er for sent.

Oprustning eller nedrustning?

Der er fortalere for oprustning i takt med Sovjetunionen. Det kan der være grunde til. Og der er – som i 1930'erne – fortalere for ensidig nedrustning og risikofyldt national enegang. Disse sidste søger også i dag at få deres politik gennemført. Spørgsmålet er, om det er det, vi ønsker, eller om vi ikke hellere ønsker at bevare en til landets størrelse og geopolitiske placering, passende og afbalanceret flåde?

I de følgende afsnit belyses en række fundamentale forhold, der er relevante, når flådens situation og betydning debatteres.

Torpedo-missilbåde af Willemoes-klassen.

Hurtige, lette og slagkraftige enheder som vist her er et vigtigt led af det danske forsvar.

(Foto: Søværnet)

Flåden – hvordan og hvor meget?

Flådens nuværende sammensætning er i overensstemmelse med de foreliggende og forventede opgaver. Derfor må udgangspunktet endnu siges at være anvendeligt.

Miniudgave af en stormagtsflåde? – Nej!

Flåden er ikke en miniudgave af en stormagtsflåde. Vi har kun få af de skibstyper og fly, der indgår i stormagternes flåder. Tværtimod må vi se i øjnene, at de fleste af vore allieredes skibe er mindre velegnede til operationer i vore farvande, og der er derfor ikke planlagt maritime forstærkninger i Østersøen og de indre danske farvande. Vi må her løse opgaverne alene eller i snævert samarbejde med vesttyske styrker.

Det er derfor vigtigt, at flåden fortsat er skræddersyet til de særlige forhold i danske farvande.

En »skræddersyet« flåde

Vore talrige øer og snævre farvande begunstiger således anvendelsen af små, hurtige og slagkraftige enheder, der dog netop på grund af deres størrelse må give op overfor dårligt vejr i mere åbne farvande som Østersøen, Nordsøen, Kattegat og Skagerak. I en langvarig spændingsperiode vil enheder med begrænset udholdenhed endvidere blive nedslidt både materiel- og personelmæssigt. Derfor skal der være større og mere udholdende enheder til rådighed. En nedslidning af danske flådeenheder kan ellers meget vel tænkes netop at være en hovedopgave for modparten i en indledende kriseperiode. Også flådens opgaver på Grønland og Færøerne indebærer et klart behov for stærke og meget sødygtige skibe, der kan operere i selv det værst tænkelige vejr med store isforekomster. I de hjemlige farvande, med lave vanddybder tæt på kysterne, har vi flere gange før anvendt søminer i selvforsvar, og for en lille nation som Danmark er minevåbnet fortsat et særdeles effektivt og virkningsfuldt middel. Den vestlige Østersø er desuden velegnet for mindre kystubåde, der her kan løse opgaver i et farvand, hvor forholdene gør det særdeles vanskeligt at lokalisere en neddykket ubåd.

Den ovenfor skitserede flåde er ikke en kopi af en stormagtsflåde, men derimod præcist bygget til de danske forhold. Den udgør en afbalanceret helhed, der under hensyntagen til landets geografiske og politisk-økonomiske vilkår er sammensat med henblik på at løse de pålagte opgaver.

En afbalanceret flåde

Flåden er endnu i dag en afbalanceret flåde, sammensat til løsning af de mangeartede opgaver i fred, i spændingsperioder og i krig. Der kræves imidlertid en særlig økonomisk indsats, hvis opgaverne fortsat skal kunne løses.

Efter våbenhjælpens bortfald og gentagne besparelser på forsvarsbudgettet, der har bevirket, at nybygningsprogrammer er blevet udskudt, står Søværnet overfor et afgørende årti.

Antallet af skibe er faldet støt i de sidste 20 år, og over halvdelen af de nuværende skibe falder for aldersgrænsen i den nærmeste fremtid.

De første udrangeringer har allerede fundet sted, uden at nyt materiel er tilgået flåden. En forbedring tegner sig dog for nogle af de mindre enheders vedkommende. Levetidsforlængelser er ikke på længere sigt en farbar vej, fordi det normalt ikke forbedrer den operative ydeevne.

Dele af en overfladekampgruppe under forlægning med høj fart; fregat og korvet i kølvandsorden. (Foto: Søværnet)

Udholdenhed, mobilitet og fleksibilitet

Udholdenhed, mobilitet og fleksibilitet er nøgleord for søforsvaret. Vi må derfor ikke lade os lokke i en fælde, der består i at fokusere på en af os selv valgt og opstillet forudsætning, nemlig at Østersøen er det eneste operationsområde for flåden og flyvevåbnet. Tænk blot på nødvendigheden af at opretholde forbindelserne mellem landsdelene, herunder behovet for en moderne minerydningskapacitet. Minerydning er en langvarig og kompliceret opgave, som i vort område må tillægges den allerstørste betydning, og som derfor må beskyttes godt. Og her kan større udholdende enheder tilføre løsningen af denne afgørende opgave den nødvendige varslings- og beskyttelse i samarbejde med flyvevåbnet.

Det er vigtigt også at pege på flådens betydning ved sikring af modtagelse af forstærkninger i Jylland via Nordsøen. I dette havområde kan truslen forventes at være mangeartet og omfatte en ubådstrussel, en lufttrussel og ikke mindst en minetrussel i landsætningsområderne. I Nordsøen er der derfor også behov for en udholdende og alsidigt sammensat dansk flåde-

styrke, som kan bidrage til at sikre en troværdig modtagesituation af de allierede forstærkninger. Det er med andre ord ikke tilstrækkeligt blot at ofre ressourcer på gode modtagefaciliteter i land, hvis det ikke samtidig kan sikres, at de allierede forstærkninger overhovedet kan komme i land. Denne sidste, men afgørende opgave, kan vi ikke forvente løst – uden vort bidrag – af de nationer, der sender os deres soldater til hjælp, og som er parat til at udkæmpe en kamp for vores eksistens som selvstændig nation. I denne forbindelse må minelægning i Nordsøen for begge sider anses for at være en oplagt mulighed, og egne større enheder med minelægningskapacitet kan her medvirke til en vigtig afgrænsning af fjendtlige overflade- og ubådsoperationer mod de allierede forstærkningsstyrker. Uanset at det argumenteres, at større enheder som de 20 år gamle fregatter er sårbare i Østersøen (ej heller flyvepladser, leopardkampvogne og F16 fly er usårlige), så har vi fortsat brug for en afbalanceret forsvarsstruktur, der også kan løse opgaver udenfor det altid i fokus værende »fredens hav«.

En ny skibstype

Forsvarsdebatten kunne derfor med fordel bl.a. omfatte ønsket om en vurdering af en ny skibstype, som ved hjælp af en fleksibelt opbygget koncept er i stand til at levere de krævede præstationer uden at nogen derved skal påstå sig truet af vor legitime ret til at besejle og beskytte danske interesser i vore omgivende farvande til de formål, som tjener freden bedst. En ensidig dansk tilbagetrækning af flådestyrker fra Østersøen og Nordsøen vil uvægerligt blive opfattet som en ændring af den situation, der har sikret freden i vort område i mere end 40 år. Vore allierede vil opfatte ændringen som manglende solidaritet, og vore potentielle modstandere vil kunne opfatte den som

et tegn på svaghed, foranlediget af deres udvidede operationsmønstre.

Der må ikke spilles hasard med freden og samtidig lades hånt om NATO-alliancens grundholdninger vedrørende det fælles solidariske forsvar af Nordvest Europa. Intet tyder på, at en ensidig dansk ændring af balancen fremmer afspændingen – tværtimod.

Kontinuitet og professionalisme

Indtil nye og effektive overfladeenheder er til rådighed, er der behov for, at kontinuitet og professionalisme sikres gennem en fastholdelse af den nugældende sammensætning af flåden, dvs. ved at bl.a. korvetter og fregatter holdes i normalt beredskab. Fregatterne er i øvrigt de seneste år blevet moderniseret for ikke uvæsentlige beløb og de kan fungere hensigtsmæssigt endnu en årække.

Overvejelserne om de nye enheder bør iværksættes nu og kan hensigtsmæssigt baseres på de omfattende tekniske landvinninger, som Søværnets Materielkommando har gjort i forbindelse med konstruktionen af de nye enheder af STANDARD FLEX 300-klassen (SF 300). Herved kan der på langt sigt opnås betragtelige rationaliseringsgevinster i forbindelse med uddannelse, forsyning og vedligeholdelse, idet en række systemer ganske enkelt kan videreføres fra SF 300 til sådanne nye enheder. Herved kan der introduceres en mere prisbillig, gunstig udvikling, og en langsigtet materiel- og personelstruktur kan implementeres i overensstemmelse med den overordnede bæredygtige koncept, der hviler på en afbalanceret styrkestruktur, med fleksibilitet, standardisering og fremtidssikring.

Ministrygere af Sund-klassen.

Moderne minerydningsfartøjer er uundværlige, hvis forbindelsen mellem landsdelene ønskes opretholdt under alle forhold. Tilførsel af allierede forstærkninger kræver ligeledes en dansk minerydningskapacitet. (Foto: Søværnet)

Minelægning og de andre opgaver

Som et led i farvandsovervågningen må Søværnets enheder være i stand til at operere i al slags vejr. Her ses et bevogtningsfartøj af Daphne-klassen under gang i hårdt vejr. (Foto: Søværnet)

Søværnets hovedopgaver er i overensstemmelse med forsvarets nuværende formål og opgaver, som fremgår af Folketingets forsvarsudvalgs betænkning af 29. april 1982 og den politiske aftale af 29. juni 1984 om forsvarets ordning samt den opgave-
deling, der følger af Danmarks medlemskab af Atlant-pagten. Den danske flåde skal – som det øvrige danske forsvar – først og fremmest være krigsforebyggende. Dens tilstedeværelse i og stadige overvågning af søterritoriet skal demonstrere viljen og evnen til at kunne imødegå krænkelser af dansk suverænitæt. I spændings- og krisesituationer kan regeringen understrege denne vilje ved blandt andet at forstærke overvågningen, sende flere eller større skibe til området og forberede minelægning.

Flådens hovedopgaver, dersom et angreb skulle finde sted, kan kort udtrykkes således:

Invasionsforsvar

Sikring af søværts forbindelseslinier mellem landsdelene

Sikring af forstærkningstransport til dansk område

Gennemførelse af dansk minelægningspolitik.

Den danske flåde har i dag en sammensætning, der i rimeligt omfang sætter den i stand til at løse disse opgaver i en alliance-sammenhæng.

Det er af særlig stor betydning, at der kan opretholdes et indsatsberedskab, der med kort varsel gør det muligt at løse pludseligt opståede opgaver og skabe tid til gennemførelse af mobilisering og øvrige beredskabsforanstaltninger. Som før nævnt er udholdenhed i den forbindelse en væsentlig faktor, og herunder navnlig evnen til at holde søen i længere tid – og i al slags vejr.

Minelægning

Blandt de egentlige forsvarsopgaver i krise og krig har specielt flåden en lang række opgaver på de laveste trin af eskalationsstigen, som ikke findes tilsvarende i de to andre værn – primært på grund af vore farvandes folkeretlige status. Der vil i en spændingsperiode kunne opstå situationer, som kun kan løses nationalt, og ifald vi ikke er i stand til nationalt at løse disse opgaver, vil regeringen være sårbar overfor pression udefra.

Der vil i en krisesituation være behov for at bevare vor ret og evne til at kunne handle frit, bl.a. ved håndhævelse af dansk suverænitet. De opgaver, der specielt er pålagt flåden, er forøget overvågning og indhentning af oplysninger såvel i de indre danske farvande som i de farvandsområder, der omgiver os. Denne indsamling er en forudsætning for, at regeringen og forsvarlets ledelse kan træffe beslutninger og sende afstemte politiske signaler om vor vilje til at handle som en selvstændig stat.

Et sådant signal kunne være udlægningen af miner i indre dansk territorialfarvand. Et tydeligt signal om dansk beslut-somhed i fuld overensstemmelse med folkeretten. Ved en sådan minelægning er det nødvendigt, at flåden er i stand til dels at beskytte minelæggerne mod chikane fra fremmede flådeenheder, dels efter minelægningens afslutning at beskytte minefelterne mod forsøg på strygning fra fremmed side. Grundlaget for national dansk anvendelse af søminer er beskrevet i Udenrigsministeriets »Forudsætninger for dansk søminekrigsførelse«. Indholdet blev offentliggjort i Tidsskrift for Søvæsen, maj 1976, 147. årgang. Det hedder i tidsskriftets indledning til teksten blandt andet:

»Selv om et afgørende element i dansk sikkerhedspolitik er, at dansk forsvar i videst mulig udstrækning skal forberede sig på at kunne modtage forstærkninger fra allierede NATO-lande, vil det under en krise være naturligt at bruge dansk forsvar til at gennemføre en signalgivning – både overfor modparten og overfor allierede og neutrale. Med denne signalgivning kan Danmark overfor Warszawa-pagt-

Minelægger af Lindormen-klassen.

Minelæggere af Lindormen-klassen bruges til udlægning af kontrollerede minefelter i det indre territorialfarvand. (Foto: Søværnet)

landene i en given situation demonstrere vor vilje til ikke at bøje af for et politisk pressionsforsøg, der eventuelt udøves under trussel om anvendelse af militær styrke, samt overfor NATO-landene og neutrale at demonstrere vor vilje og evne til at forsvare eget territorium samt til at spærre ind- og udsejlingsfarvandene fra Østersøen.

Minevåbnet kan i en given situation være midlet til overfor modparten og andre at demonstrere vort forsvarspolitiske engagement.

Allerede i en spændingsperiode kan en aggressor lægge miner i dele af vore farvande og dermed lægge hindringer i vejen for trafikken mellem landsdelene eller spærre adgangen til de havne, hvortil vore primære forsyninger og forstærkninger udefra ankommer. Alene truslen herom er formentlig i stand til at øve væsentlig indflydelse på vore handlinger.

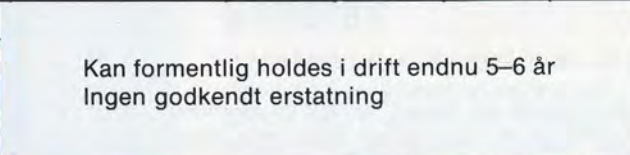
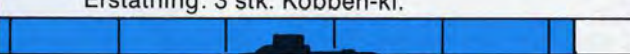
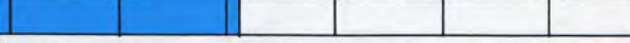
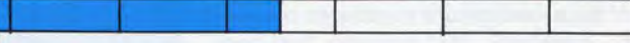
For at sikre at forbindelserne kan opretholdes, er det derfor nødvendigt at flåden besidder en minerydningskapacitet og overfladekampenheder til at beskytte minestrygerne mod fremmed magtanvendelse fra søen og luften.

Minelægger af Falster-klassen.

Minelæggere af Falster-klassen kan hurtigt udlægge miner i de danske farvande som et led i invasionsforsvaret. Minelæggerne besidder kun begrænset evne til selvforsvar. Derfor skal de til stadighed beskyttes mod fjendtlige overflade- og flyoperationer. Denne opgave varetages med den fornødne udholdenhed i et samarbejde mellem kampfly, luftværnsgrupper, fregatter og korvetter. (Foto: Søværnet)

FORVENTET LEVETID / UDSKIFTNINGSPLAN SITUATIONEN PRIMO 1987

TYPE	ANTAL 1987	ANTAL BYGGET	CIRKATIDSPUNKTER						BEMÆRKNINGER
			87	1990	1993	1996	1999	2002	
EGENTLIGE KRIGSSKIBE									
Fregat	2	2							I henhold til gældende aftale om forsvarets ordning, er de 2 fregatter af Peder Skram-klassen henlagt med reduceret besætning.
Peder Skram-kl. 									
Korvet	3	3							Forventet levetid: År 2000 + ?
Niels Juel-kl. 			Ingen godkendt erstatning						
Minelægger									Forventet levetid: Sidst i 90'erne.
Falster-kl. 	4	4	Ingen godkendt erstatning						
Lindormen-kl. 	2	2							
Torpedobåd	6	6	Erstatning: SF 300						Henligger i krigsreserve. Påregnes dråbevis udfaset når Standard Flex 300 med nødvendige moduler tilgår.
Søløven-kl. 									
Torpedo-missilbåde	10	10							Forventet levetid: År 2000 + ?
Willemoes-kl. 			Ingen godkendt erstatning						
Bevogtningsfartøj	8	9	Erstatning: SF 300						Påregnes dråbevis udfaset når Standard Flex 300 tilgår.
Daphne-kl. 									
U-båd	1	4	Kobben-kl. Erstatning: 3 stk. Kobben-kl.						Efter ombygning tilgår 3 stk. u-både af den norske Kobben-kl. Forventet levetid: År 2000 + ?
Delfinen-kl. 									
Ubåd	2	2							Forventet levetid: Midt i 90'erne.
Narhvalen-kl. 			Ingen godkendt erstatning						
Ministryger	6	8	Erstatning: SF 300						Påregnes dråbevis udfaset når SF 300 tilgår med minerydningsmodul.
Sund-kl. 									
SKIBE TIL SÆRLIGE FORMÅL									
Inspektionsskib									8 Lynx-helikoptere indgår i inspektionselementet. Beskytteren forventes udfaset år 2000 + ? Projektering af erstatning for Hvidbjørnen-kl. er påbegyndt.
Hvidbjørnen-kl. Beskytteren-kl. 	4 1	4 1	4 stk. af ny type						
Inspektionskutter	5	5							Forventet levetid: Sidst i 90'erne.
2 typer 			Ingen godkendt erstatning						
Orlogskutter	9	9							Udfasning påbegyndes sidst i halvfemserne.
Ø-kl. 			Ingen godkendt erstatning						
Tankfartøj	2	2							Forventet levetid: Medio 90'erne.
Faxe-kl. 			Ingen godkendt erstatning						
Transportfartøj	1	1							Forventet levetid: År 2000 + ?
Sleipner-kl. 									
Bevogtningsbåde	5	5							Forventet levetid: Medio 90'erne.
									
Kongeskib Dannebrog 	1	1	Uansat						

ANVENDELSE

GRUPPE

Kampskibselement

Fregatter og korvetter udgør den udholdende og meget sødygtige stamme i de operative grupper, der, foruden disse alsidige og slagkraftige skibstyper, også omfatter torpedo-missilbåde. Enheder af torpedomissilbådstypen er efter deres størrelse slagkraftige, men har begrænset udholdenhed og sødygtighed; de kan i kortere perioder anvendes i en spændingssituation til overvågning m.m. i indre danske farvande incl. Østersøen.

Kombinationen af større sødygtige enheder med mindre, men meget hurtige skibstyper, sikrer en nødvendig alsidighed i løsningen af flådens hovedopgaver.

Enhederne kan indsættes overalt i de danske farvande, der kan opdeles i 4 primær-operationsområder: Nordsøen – Kattegat/Skagerrak – Sundet/Bælterne og Vestlige Østersø. Grupperne støttes af kamp- og rekognosceringsfly, helikoptere samt land-baserede radarstationer, baser og forter.

Mineskibselement

Mineskibene er specialenheder, der anvendes til udlægning af søminefelter. De besidder kun begrænset selvforsvarsevne og skal derfor disponeres i snæver sammenhæng med kampgrupperne, uden hvilke minelægningsopgaverne ikke kan gennemføres med den fornødne sikkerhed. Minelægningskoncepten udgør basis for dansk maritim strategi og anses som en forudsætning for et vellykket forsvar af landet overfor en trussel omfattende fjendtlige landgangsoperationer mod dansk område.

Minerydningsselement

Minerydningsfartøjer indgår som de eneste specialfartøjer, der kan indsættes til løsning af opgaven med at holde besejlingsruterne, bl.a. mellem landsdelene, åbne i tilfælde af en fjendtlig minering af vore farvande.

Disse fartøjer ikke i stand til at forsvare sig selv og skal derfor dækkes af fartøjer fra kampgrupperne, samt luftforsvarsfly og luftforsvarsraketter. Minerydningsopgaven er tidskrævende og evnen til at løse den er afgørende for en række vitale funktioner i landets eksistensgrundlag.

Undervandsbådselement

U-bådene indgår i invasionsforsvaret og kan operere selvstændigt i længere perioder. De er særdeles slagkraftige og tvinger en modstander til omfattende forholdsregler og kan i en vellykket indsats påføre en invasionsstyrke afgørende tab, der umuliggør umiddelbar opfølgning af de indledende landgangsoperationer mod dansk område. Østersøen er overordentlig velegnet til u-bådsoperationer.

Inspektions- og overvågningselement

Enhederne udfører inspektions- og bevogtningsopgaver i dansk, grønlandsk og færøsk område. Som følge af skibenes meget sparsomme bevæbning kan de alene påregnes anvendt til opgaveløsning i fredstid og som assistance til mere velbevæbnede enheder i en overgangsperiode mellem fred til spænding/krigssituation.

Hjælpeskibselement

Hjælpeskibene yder forsyningsstøtte til flådens øvrige skibe og landinstitutioner. Skibene er meget let bevæbnede og kun egnede til opgaver i dansk farvand.

FLÅDES PLACERING

Fregatter

Korvetter

Torpedobåde

Torpedomissilbåde

Minelæggere

Minerydningsfartøjer

Undervandsbåde

**Inspektionsskibe
Bevogtningsfartøjer
Bevogtningsbåde**

Tankskibe

Transportfartøjer

FLÅDENS HOVEDOPGAVER

Generelt

Opgaverne i spændingsperioder er primært overvågning, suverænitetshævdelse og beskyttelse af andre nationale interesser samt minelægning – alt sammen som redskab for den politiske krisestyring.

Krisestyringsopgaverne kræver udholdende sødygtige enheder med godt varslings- og kommunikationsudstyr. De skal kunne være permanent til stede, foretage konstant overvågning og løbende rapportering og efter instruks kunne indsætte graduerede magtmidler.

I spændingsperioder skal Søværnet medvirke til, at tilførsel af forstærkninger sikres. Denne opgave kræver beskyttelse mod angreb fra en fjende under og på vandet samt i luften.

I krigstid er det Søværnets opgave at fastholde søherredømmet i de danske farvande og i samarbejde med bl.a. allierede flådestyrker at hindre fjenden i at opnå søherredømme i de for forsvaret af landet væsentlige dele af Østersøen, samt at kunne bekæmpe fjendtlige invasionsstyrker i transportfasen mod de danske kyster.

Det betydelige antal enheder som Warszawa-pagtens maritime styrker udgøres af i Østersøen og øvrige danske farvande på kort varsel, kræver en afbalanceret sammensat dansk flåde, bestående af overfladeskibe, u-både og helikoptere bl.a. til fremskudt overvågning og rapportering samt skibe til minelægning og minerydning. Landbaserede søforter til supplerende beskyttelse af minefelter i dansk territorium/interesseområde og deltagelse i invasionsforsvaret udgør et supplement til de sejlene enheder.

Søværnets opgaver i fredstid omfatter primært overvågning og suverænitetshævdelse, inspektions- og redningstjeneste samt søopmåling og assistance til løsning af miljøopgaver.

Nordsøen

Tilstedeværelsen af vitale danske interesser i form af fiskeri og udvinding af gas- og olieforekomster indikerer behovet for kompetente danske flådeenheder i dette område. Hertil kommer sikring af forstærkningsstyrker tilført fra allierede nationer over havet til dansk område. Nordsøen udgør således et hidtil noget overset operationsområde for danske flådestyrker. Samtidig vil enheder, der kan operere i disse åbne farvande, kunne tilgå NATOs stående flådestyrke med deraf følgende positive betydning for det solidariske samarbejde de allierede nationer imellem.

Skagerak/Kattegat

Danske flådestyrkers tilstedeværelse i dette område har overordentlig stor betydning for forsvaret af Sydnorge, ligesom opretholdelsen af søherredømmet på længere sigt er en forudsætning for situationen i indre danske farvande og Østersøen.

Sundet/Bælterne og indre danske farvande

Evnen til at bevare kontrollen med disse søområder er afgørende for nationens status som suveræn nation. Således udgør forbindelserne mellem landsdelene en grundlæggende forudsætning for evnen til at brødføde store dele af befolkningen på Sjælland og i København. Kontrollen med gennemsejlingsfarvandene er på globalt plan af stor strategisk betydning og bør, for at undgå stormagtskonfrontering, bevares på danske hænder så længe som overhovedet muligt.

Østersøen

Forsvaret af Danmark begynder i Østersøen mod en trussel bestående af styrker fra Warszawa-pagten. En offensiv fjendtlig aktion mod dansk område skal logisk set bekæmpes uden for dansk territorium således at danske værdier og områder så længe som muligt holdes uden for den egentlige kampzone. En ensidig dansk tilbagetrækning fra Østersøen vil betyde, at danske interesser ikke længere kan varetages på en hensigtsmæssig måde og især vil situationen under en langvarig spændingsperiode blive risikabel, såfremt nationen ikke råder over kompetente flådestyrker, der i lange perioder kan varetage og håndhæve legitime danske rettigheder og interesser.

80% af Danmarks import og 60% af Danmarks eksport foregår af søvejen. Havet er Danmarks livsnerve.

*Olie- og gasudvinding i Nordsøen. (Foto: A. P. Møller)
30% af Danmarks olie- og gasforbrug pumpes op fra den danske del af Nordsøen. Dansk selvforsyning er nu en mulighed.*

»Her er Søværnets operative kommando med...«

Hver aften har alle mulighed for at høre denne sætning i radioen. Med disse ord indledes udsendelsen af efterretninger til skibsfarten i de danske farvande. Formålet med denne udsendelse er at forhindre, at der sker ulykker på havet. Den er et af de daglige resultater af den omfattende aktivitet, der foregår hver dag året rundt i farvandsovervågningen.

Det er bl.a. Søværnets opgave at overvåge vore farvande med det formål at konstatere, hvorvidt fremmede magters skibe og ubåde forsøger at krænke dansk suverænitet.

Farvandsovervågning

Ved farvandsovervågningen er flåden med til at give de politiske beslutningstagere informationer om den normale situation i de danske farvande, og dermed om en eventuel unormal situation, hvor risiko for episoder eller et angreb på dansk territorium foreligger.

Marinehjemmeværnets og Kvindeligt Marinekorps personel og materiel udgør en vigtig komponent i forbindelse med farvandsovervågning, havneobservationstjeneste, anløbskontrol og søredning og er med baggrund i kendskab til lokale forhold en betydelig hjælp for marinedistrikterne og flådens skibe.

Søredningstjenesten

De mange oplysninger bruges også i søredningstjenesten. I disse aktioner inddrages også andre af statens skibe og fly samt handelsskibe. Flådens skibe og flyvevåbnets helikoptere er konstant rede til med kort varsel at indgå i søredningstjenesten, der aktiveres, når uheldet er ude. Gennemsnitlig yder søredningstjenesten hvert år flere gange dagligt assistance ved eftersøgnings- og redningsaktioner i de danske farvande. I takt med den øgede aktivitet i farvandene, og ikke mindst på fritidsområdet, vil muligheden for øget belastning af søredningstjenesten i de kommende år ikke kunne udelukkes.

Søopmåling

Søopmålingens opgave er at kortlægge samtlige danske farvande som led i den internationale forpligtelse, der påhviler Danmark, blandt andet ved udgivelse af søkort, publikationer om farvandene, rutefastlæggelse, farvandsafmærkning, lodseri og søredningstjeneste. Søopmålingen varetages af Farvandsdirektoratet, der er en civil institution under Forsvarsministeriet. Opmålingen foretages af personel i Søværnet og med Søværnets materiel, samt isbrydere. Den voksende trafik i farvandene med stadig større skibe gør det fremdeles nødvendigt at foretage nye og mere nøjagtige opmålinger.

Miljø

Farvandsovervågningen danner også baggrunden for hurtig erkendelse af forureninger. Der fragtes hvert år ca. 45 millioner ton olie gennem de danske stræder af større og større skibe. Miljøstyrelsen, der råder over en række fartøjer, bemandet med personel fra Søværnet, er ansvarlig for forureningsbekæmpelse i Danmark, og det er også flådens opgave at indgå i forureningsberedskabet med skibe, helikoptere og marinedistrikter.

Krigens spor

Ikke alene olie og kemikalier har skabt problemer i de danske farvande. Under Anden Verdenskrig blev der udlagt cirka 40.000 miner i danske farvande. Af disse er cirka 35.000 fjernet og uskadeliggjort. Dermed resterer cirka 5.000. Hertil kommer de store mængder af sennepsgasgranater og lignende, der er nedsænket på særligt afmærkede affaldspladser, hvor sejlads er forbudt. I dag er egentlig minestrygning ophørt i Danmark og sejladsen givet fri, men flådens minørhold har fortsat i gennemsnit én udrykning om dagen året rundt.

Fiskerigrænse

Fra 1974 til i dag er grænserne for fiskeri bl.a. ved Grønland blevet udvidet fra 3 sømil til 200 sømil. Fiskeriet reguleres ved en række aftaler, kvoteordninger, love, bestemmelser m.v. med det formål at beskytte Danmarks fiskeriinteresser, herunder sikre fiskebestandens fortsatte eksistens.

Inspektionen ved Grønland og Færøerne, i Nordsøen samt i de indre danske farvande udføres af Søværnet i samarbejde med Flyvevåbnet og civile myndigheder. Ved Færøerne og Grønland udføres inspektionen af flådens inspektionsskibe og helikoptere, der er særligt byggede til dette formål, samt af Flyvevåbnets fiskeriinspektionsfly. Alene overvågning af fiskebanerne ved Grønland, Færøerne og omkring Jan Mayen omfatter et areal på mere end 760.000 km² eller ca. 18 gange så meget, som Danmark fylder på landkortet. Hertil kommer de umådelige områder, der skal overvåges af hensyn til hævvelse af nationens suverænitet.

Opgaverne, som i disse områder skal løses, repræsenterer i skibsmateriel, udstyr og personel en nok så væsentlig del af flådens aktivitet under freds- og spændingsforhold og vil fortsat udgøre en stor del af den fredsmæssige indsats i det hele taget.

Hvert år uskadeliggør flådens minørhold søminer fra Første og Anden Verdenskrig. (Foto: Søværnet)

Danmark – en maritim nation

Danmark er en maritim nation. Ikke bare en søfarts- og fiskerination, men i bredeste forstand en nation, hvis vilkår er bestemt af havet. Ganske vist har kun en mindre del af befolkningen i sin dagligdag direkte tilknytning til havet. Det er søfolk og fiskere samt de, der dagligt er afhængige af færgeforbindelser. For størsteparten af os er afhængigheden af havet et forhold, der kun indirekte påvirker dagligdagen. Dog er vort lands maritime situation med til at bestemme livsvilkårene for os alle. Ændringer i den ordning, vi har skabt, vil kunne få overraskende store og ubehagelige konsekvenser for samfundslivet.

Befolkningens engagement i frivilligt arbejde indenfor Marinehjemmeværnet og Kvindeligt Marinekorps understreger, at der langs vore kyster er forståelse for betydningen af evnen til at udnytte havet og kontrollere de begivenheder, der foregår i vore farvande. En videre udbredelse af denne forståelse til større dele af befolkningen forekommer som en naturlig del af den oplysningsvirksomhed, der er et vigtigt led i informationsudvekslingen omkring landets situation. Befolkningen synes generelt ikke at forstå, i hvor høj grad det moderne samfund stadig er afhængig af havet som transportvej ligesom betydningen af Danmarks beliggenhed mellem Østersøen og Nordsøen, giver vort land en strategisk position af stor vigtighed. En sådan manglende forståelse for de forhold, der er afgørende for landets eksistens er kritisk og der resterer et stort arbejde med at viderebringe de nødvendige oplysninger og vinde forståelse for landets situation som en maritim nation.

Hvor bor vi?

Målt i areal ligger kun omkring en femtedel af landet øst for Store Bælt, men den industrielle udvikling med hovedstaden som centrum har medført en befolkningsmæssig skævhed i forhold til landområdernes udstrækning. Nær ved halvdelen af befolkningen bor på den østlige femtedel af arealet. Samtidig er fødevarerproduktionen koncentreret vest for Store Bælt. Hovedstadsregionen er derfor nødt til hver dag at få tilført

store mængder daglige fornødenheder over Store Bælt fra Jylland og Fyn.

Sikre forbindelser

Daglige, sikre forbindelser over Store Bælt og over Kattegat – er blevet en livsbetingelse for vort samfund. I 1984 blev mere end 13 millioner passagerer og over 3 millioner biler transporteret med færgerne mellem Sjælland og Fyn-Jylland. I alt blev der samme år transporteret mere end 53 millioner passagerer og 8 millioner biler på overfarter fra/til danske havne. Store Bælts-overfarten er i enhver henseende den vigtigste rute med en trafikmængde, der alene er mere end dobbelt så stor som summen af alle andre indenrigsruter.

Import og eksport

Vi har opbygget og opretholdt en landbrugsproduktion, der kan brødføde befolkningen, og som desuden giver et stort overskud til eksport og dermed til indtjening af fremmed valuta. Det har vi brug for, fordi landet er fattigt på naturens råstoffer. Derfor må vi importere de fleste af de råstoffer, der skal til for at holde gang i den industrination, som vi samtidig har udviklet os til. Vi må eksportere og importere. Det er meget store godsmængder, der drejer sig om, og langt størsteparten transporteres med skib – fordelt efter vægt: Ca. 80% af importen (i 1984 30.530.000 tons af i alt 38.067.000 tons importeret gods) og ca. 60% (i 1984 10.223.00 tons af i alt 17.137.000 eksporteret tons gods) af eksporten. Vi er derfor alle afhængige af, at der frit kan sejles til og fra danske havne, der i 1984 havde anløb af godt 36.000 handelsskibe.

Danmarks handelsflåde

Danmark har en stor handelsflåde. Kun 19 af verdens omkring 160 lande har handelsflåder, der er større end vores. Den danske handelsflåde er samtidig en af de mest moderne i verden, og den har hidtil bevaret konkurrenceevnen. Omkring 95% af handelsflådens valutaindtjening tjenes på fart mellem fremmede havne. I 1984 udgjorde bruttoindtægten fra

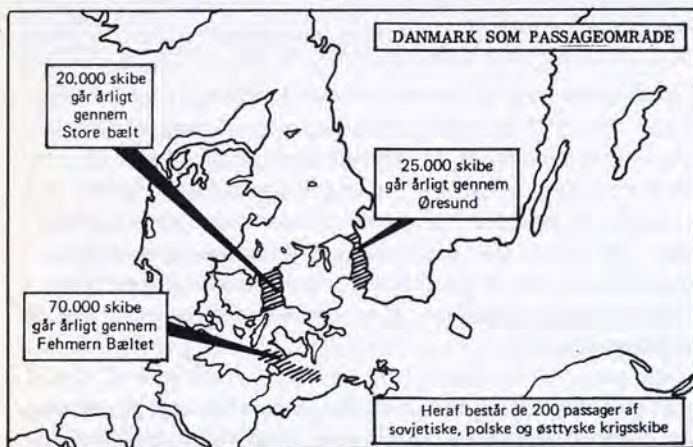
Marinehjemmeværnsfartøj på post.

Marinehjemmeværnets fartøjer er et uundværligt led i farvandsovervågningen, søredningen og havneobservationstjenesten. (Foto: Søværnet)

danske skibe i udenrigsfart ca. 17,9 milliarder kr., eller ca. 1½ gang det samlede forsvarsbudget.

Fiskerinationen

Vi er også en af de største fiskerinationer i verden (1982 den 8.-største), så stor, at f.eks. England kun lander mindre end halvt så meget. De seneste 10-15 år har Danmark som andre lande lært at udnytte havet på nye måder. Indvinding af gas- og olieforekomster på havbunden i vore farvande får fortsat stigende betydning for vor økonomi og afhængighed af omverdenen. Udnyttelse af havets biologiske rigdomme gennem såkaldte havbrug kan en dag blive af væsentlig betydning, ligesom mineralindvinding fra havet eller havbunden også kan blive aktuel. De to nordatlantiske rigsdele, Grønland og Færøerne, er i endnu højere grad afhængige af havets ressourcer og havet som transportvej. Disse rigsdeles samfundsøkonomi og igangværende industrialisering er snævert knyttet til fiskeri og skibsfart. Uden adgang til at udnytte havet, ville disse samfund simpelthen ikke kunne eksistere.

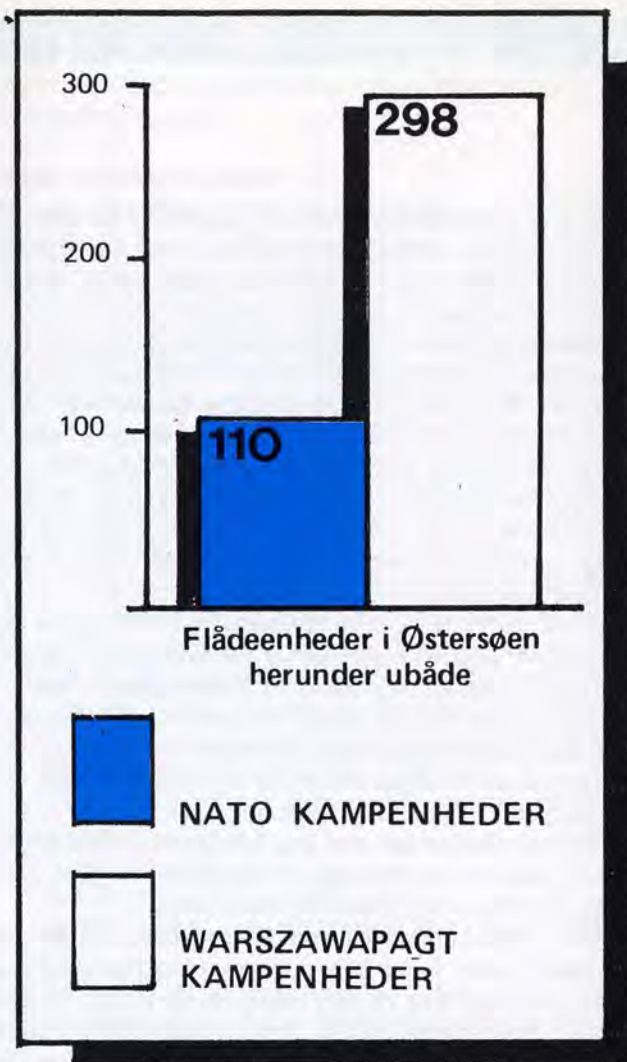
Havet som transportvej

Danmarks beliggenhed imellem to af jordens stærkest befærdede have – Nordsøen og Østersøen – begunstiger udenrigshandelen, fordi vi kan udnytte den billigste og mest effektive transportvej – havet.

Havet som transportvej er imidlertid også af stor betydning for de fleste andre lande. Farvandene mellem vore landsdele forbinder Østersøen med Nordsøen og videre til verdenshavene. Store Bælt, Lille Bælt og Øresund, som vi er vant til at betragte som vore farvande, har også en international status. Selv om de er dansk territorialfarvand, skal de i fredstid holdes åbne for den internationale skibsfart. Hvor Store Bælt er en national øst-vest hovedfærdselsåre, der binder vore landsdele sammen, er Bæltet set med internationale øjne en nord-syd hovedfærdselsåre, der forbinder Østersøen med verdenshavene.

Bindingen til havet

Vi har lært at udnytte de fordele, der er forbundet med at være en maritim nation, og vi har lært at leve med de ulemper, det også medfører. Vi har lært det så godt, at de færreste af os tænker over vor binding til havet. Men bindingen er der. Det er livsnødvendigt for vort samfund, at vor brug af havet ikke hindres. Det gælder for vores samhandel, fiskeri og for daglige livsvigtige transporter imellem landsdelene. Uden mulighed for tilførsel af varer udefra og uden mulighed for overførsel af varer imellem landsdelene kan vort samfund ikke fungere. Vi må derfor råde over midler, der dagligt kan vise, at vi har vilje og evne til at sikre vore livsvigtige maritime interesser.

Flådens betydning

Flåden har gennem tiderne været det vigtigste middel hertil i vor sikkerhedspolitik, og intet synes at reducere betydningen af at råde over en veludrustet og effektiv flåde, tilpasset de særlige forhold, der kendetegner Danmarks placering på verdenskortet og vor sikkerhedspolitiske placering blandt nationerne i den vestlige verden.

Det er hensynet til vor suverænitet, der begrænser mulighederne for, hvor langt de enkelte lande i alliancen kan specialisere sig. Vort forsvar må søges sammensat så afbalanceret, at de foreliggende opgaver i fred og i kriser kan løses nationalt til fremme af regeringens og dermed samfundets interesser. Det er derfor, Danmark må have en afbalanceret flåde – en flåde med forskellige skibstyper, der er egnet til at løse netop vore opgaver.

Det er opgaver, som vi ikke kan lade uløste. Sker det, vil andre søge dem løst på vor bekostning, som hele vor historie viser det. Hvis vi ikke erkender og påtager os det ansvar, som følger af vor strategiske beliggenhed på Nordeuropas korsvej, er der andre der vil og kan.

Den stærkeste Østersømagt

Den stærkeste Østersømagt har udbygget sin flåde mere end nogensinde før. Sovjetiske krigsskibe kan i dag træffes overalt på verdenshavene. De bruges til i fredstid at påvirke modstandere og støtte venner. De er til stadighed et redskab for den aktuelle udenrigspolitik, og Sovjetunionen har i dag den selv-sikkerhed, som det giver militært at være en supermagt. Den sovjetiske flåde bruges til at understrege dette.

Flåden i dansk sikkerhedspolitik

Danmark er en strædestat. Det har præget hele vor historie. Danmark er flaskehalsen ved Østersøen. Den kan lukkes, således som vi efter tysk krav gjorde det under Første Verdenskrig ved på to dage at udlægge minespæringer. Derfor er Danmarks strategiske betydning vokset i takt med, at Europas kontinentale centrum er rykket østpå. Fra Napoleons Paris, over kejser Wilhelms og Hitlers Berlin til Moskva. Mens denne udvikling har fundet sted omkring os, har vi sikkerhedspolitisk afprøvet forskellige muligheder. Den væbnede neutralitet led skibbrud under Napoleons-krigene. Englænderne erobrede flåden, og Danmark gik bankerot. Og den ensidige og isolerede neutralitet brød sammen ved den tyske besættelse den 9. april 1940.

Det var på denne baggrund, at Danmark i 1949 opgav den tidligere førte neutralitetspolitik og søgte sammen i alliance med de andre vestlige demokratier i Atlant-pagten. Formålet var, dengang som nu, at Danmark ikke isoleret skal afbalancere eller modstå politisk og militær pression fra den stærkeste Østersømagt, der i dag er den ene af de to supermagter. Det har nemlig altid været den stærkeste magts politik at gøre Østersøen til et lukket hav, som kan domineres fuldstændigt. I tidens løb har det været forsøgt af Hansesæderne, Danmark, Sverige, Tyskland – og nu af Sovjetunionen.

For flåden betød medlemskabet af Atlant-pagten to afgørende ændringer. For det første blev tidligere tiders isolation brud, og samarbejdet med de vestlige sømagter har på alle områder højnet det professionelle stadi. For det andet fik vi gennem våbenhjælpen over halvdelen af de skibe, der var nødvendige for at genopbygge flåden efter Anden Verdenskrig.

Alliancepolitikken har derimod ikke grundlæggende ændret flådens rolle. Den er fortsat at sikre kontrollen i krig og fred med de farvande, der binder et ørige som Danmark sammen og udgør den hjemlige terminal for vor oversøiske skibsfart.

Et angreb på dansk landområde er en åben og klart defineret krigshandling, som i kraft af det danske medlemskab af NATO kan forventes at ville resultere i militær aktivitet fra NATOs side – med risiko for optrapning til en større konflikt. Dette ved Sovjetunionen, og derfor er en politisk målbevidst

Fjendtlig minering af danske farvande kan foregå på forskellige måder. Under Den anden Verdenskrig og senest under Vietnamkrigen blev minering fra fly anvendt med stor effekt. Her ses et sovjetisk fly af typen »Badger«. Sådanne langtrækkende fly kan også anvendes til luftmineringsopgaver. Et stort antal miner kan medføres i flyets bombelast og udkastes med faldskærm gennem flyets bombelemme, der på fotoet fremstår som det sorte felt på flyets underside mellem vingerne. Mine i faldskærm er på dette billede indfotograferet.

gennemførelse af mindre risikofyldte maritime demonstrationer og pressioener mere sandsynlige. Sådanne handlinger kan for eksempel tænkes at bestå i overgreb mod skibstrafikken, arrangeret grundstødning i danske havne og smalle sejløb, mineringer, opbringelse af danske civile skibe, ødelæggelse af olie- og gasproduktionsanlæg eller af rørledninger, provokativ afspærring af farvandsområder til afholdelse af militære øvelser etc. Aktioner af denne art, som indledes provokatorisk for at skabe baggrund for påberåbelse af videregående foranstaltninger til beskyttelse af egne interesser, vil i stigende grad kunne reducere en dansk regerings handlefrihed, medmindre der straks kan reageres afbalanceret og troværdigt med passende modtræk.

Den russiske sømagt

Den russiske sømagt er altid vokset ud af Østersøen. Og den gør det fortsat. I Østersøen har Warszawa-pagten opbygget en alsidig flåde med krydsere og jagere samt et stort antal mindre skibe af samme typer som de, der indgår i den danske flåde. Hertil kommer stærke flystyrker specielt beregnet til offensive operationer til støtte for skibene. Derudover er hovedparten af langgangsskibe og ministrygere samlet i Østersøen. Enheder, der netop er egnede til at sikre sig kontrollen med Østersøudløbene, hvor Danmark er en slags havnemyndighed for disse landes vigtigste industri- og søfartsområde. Dette er en af hovedårsagerne til, at Warszawa-pagtens hensigter og militære muligheder har fundamental betydning for os, og sådanne forhold vil have umiddelbar indflydelse på vore nationale planer for flådens sammensætning og forsvarsmæssige betydning. Og netop dette faktum bør tillægges opmærksomhed i forbindelse med debatten om forsvarets sammensætning og flådens styrkemål.

Forklædt som fisker. (Privat foto)

Hver dag året rundt afpatruljerer østmagters elektroniske overvågningsskibe de danske farvande. På fotoet ses et østtysk fiskeskib i en rolle som elektronisk indhentningsskib (legal spionage).

Den maritime udvikling

Denne maritime udvikling har kunnet finde sted, bl.a. i Østersøen, fordi der ikke er rustningsbegrænsninger for flåder. Der er ingen forhandlinger om nedrustning eller våbenbegrænsning for flådestyrker, således som det er tilfældet for atomvåben og for hærstyrker i Centraleuropa. I mellemkrigsårene var der omfattende regler for stormagternes flåder. Reglerne blev omgået, og siden Anden Verdenskrig har det ikke været muligt igen at komme i gang. Der er derfor ingen aftaler, der bremser udviklingen af flådestyrker.

Våbenhjælpen der faldt bort

Mens Sovjetunionen har bygget op, har de vestlige sømagter reduceret deres flåder af økonomiske grunde, og fordi afspændingen i 1970'erne gav grund til optimisme og tilbageholdenhed. Sådan er det også gået i Danmark. Mens vi har været vidner til den sømilitære oprustning på den anden side af Østersøen, har vi i gentagne forsvarsforlig reduceret antallet af skibe i vor flåde. Det skyldes ikke mindst, at den tidligere våbenhjælp er faldet bort. Flåden modtog på våbenhjælpen indtil for tyve år siden blandt andet:

- 1 ubåd
- 1 fregat
- 4 korvetter
- 4 minelæggere
- 9 torpedobåde
- 10 minestrygere
- 4 bevogtningsfartøjer
- 2 tankfartøjer

Mange af disse skibe er enten faldet for aldersgrænsen eller står for udrangering. Efterhånden som Danmark er nået op blandt de fem lande i verden, der har det største bruttonationalprodukt pr. indbygger, er det af indlysende årsager ikke længere muligt at få allierede lande til delvis at financiere

fornyelsen af vor flåde. Vi står derfor overfor betydelige reduktioner i de kommende år, hvis vi ikke – vor relative rigdom til trods – selv ser os i stand til at udfylde hullerne efter de skibe, der forældes og udgår.

Ønsker vi flåden reduceret?

Hvis der ikke tilføres flåden de nødvendige penge, vil den i de nærmeste år blive kraftigt formindsket. Og ønsker vi det? Ønsker vi ensidigt at reducere vor flåde i en periode, hvor den stærkeste Østersømagt udbygger sin flåde? Vi har foretaget en reel nedskæring i antallet af skibe. For længst muligt at bevare mest muligt, er der blevet sparet i Søværnet og skibe er blevet levetidsforlængede, nogle gennem reparationer og udskiftning af enkelte materielsystemer, andre ganske enkelt gennem fortsat anvendelse udover det tidspunkt, hvor de er udslidte og har reduceret operativ værdi. Søværnet har båret sin del af de nødvendige økonomiske stramninger. Trods udvidelserne af blandt andet fiskerigrænser og økonomiske zoner, er antallet af skibe dog blevet mindre. Hvis denne udvikling fortsætter, må vi se i øjnene, at vort maritime beredskab reduceres så meget, at vi netop risikerer at friste til gennemførelse af pression eller eventuelle aggressive hensigter – eller med andre ord, at vi dermed tilfører det nordiske område destabiliserende faktorer, idet vi ensidigt svækker vor troværdighed og ændrer ved den eksisterende magtbalance i området.

Samtidig ændres forudsætningerne for den erklærede udenrigs- og sikkerhedspolitik.

Er det virkelig det, vi vil?

- ensidigt blandt de nordiske lande og
- ensidigt blandt vore allierede venner i den vestlige verden.

Ensidige løsninger passer kun dårligt i den erklærede målsætning om samarbejde nationerne imellem for fred og sikkerhed.

Lynx-helikopteren anvendes på inspektionsskibene ved Grønland og Færøerne. Helikopterens store rækkevidde forøger inspektionsskibets overvågnings- og redningsområde betydeligt. Lynx-helikopteren benyttes af andre mariner som en maritim kamphelikopter. Den danske udgave er ubevæbnet, men den forventes modificeret med måludpegningsudstyr til såvel skibs- som landbaserede sømålsmissiler. (Foto: Søværnet)

Ansvarlig enighed

Søe-Lieutenant-Selskabet har i de foregående afsnit undladt at kommentere specifikke oplæg til de forsvarsstrukturer, der diskuteres i forbindelse med en kommende aftale om forsvarrets ordning. Denne holdning understreger selskabets status som et upolitisk militærfagligt selskab. De i pjecen fremførte synspunkter må betragtes som alment gyldige faktorer, der bør erindres, når der ønskes en faglig debat om forsvaret – og herunder flådens forhold. Debatten om forsvaret har hidtil været præget af en ringe forståelse for de særlige forhold, der er karakteristiske for en maritim nation som Danmark, og de hermed forbundne militærgeografiske og forsvarspolitiske aspekter. Det er Selskabets håb, at denne pjeces vil bidrage til at øge kendskabet til de faktorer, der knytter sig til søforsvaret af Danmark.

Danmarks sikkerhed

Iagttagere af dansk sikkerhedspolitik er enige om, at den danske befolkning er sig bevidst, hvor vigtig NATO-alliancen er for Danmarks sikkerhed. Det er derimod mindre tydeligt, om alle er tilstrækkeligt klar over, at den vestlige alliances kvalitet og dermed fredsbevarende evne – i afgørende omfang er afhængig også af de mindre landes bidrag, in casu de danske. Nogle har den opfattelse, at det danske bidrag ikke betyder så meget. Denne opfattelse er uheldig, fordi den undergraver det solidariske princip i allianceen for en fælles forsvarsindsats. Tilmed er denne opfattelse i åbenlys modstrid med den alment anerkendte strategiske betydning, Danmark indtager for forsvaret af hele det nordlige område, hvis troværdige sikring igen er en forudsætning for opretholdelse af de livsvigtige forbindelser over Atlanten mellem USA og Europa. Søe-Lieutenant-Selskabet har den opfattelse, at dansk eneang på det forsvars- og sikkerhedspolitiske område tidligere har lidt skibbrud og at det er nødvendigt, at der anlægges en solidarisk holdning overfor allianceen, hvor vore muligheder

for indflydelse ubønhørligt bliver afvejet mod det bidrag, vi yder til det fælles forsvar.

Fred i frihed

Hvis vi vil have indflydelse og dermed eventuelt være med til at forbedre tingenes tilstand, må vi også yde, hvad det koster at opretholde vor fulde troværdighed og position blandt de allierede nationer.

Det er ikke hensigten med denne pjeces at fremsætte konkrete forslag til en flådestruktur, men alene at skabe forståelse for, at midlerne til forsvaret må afstemmes efter dets opgaver og mål, som ikke er reduceret. Tværtimod kendetegnes situationen af stedse flere og mere komplekse opgaver.

Heroverfor står det paradoks, at forsvarrets andel af statens samlede udgifter er reduceret fra 16,2% i 1960 til 6,7% i 1985. Et effektivt forsvar koster nu en gang penge, og det økonomiske niveau betinger forsvarrets muligheder for at løse opgaverne. Vi står i en situation, hvor et uændret budget uvægerligt vil betyde en reduktion af evnen til at forsvare landet. Og er det den vej, vi ønsker at stævne?

Norge anvender 50% mere pr. indbygger til forsvaret, Sverige 25% mere, Forbundsrepublikken 40% mere og Storbritannien 60% mere end danskerne målt i andel pr. indbygger. Hvad er det, der gør, at vi danskere øjensynligt ikke er villige til at betale blot nogenlunde det samme som vore naboer? Sætter vi fred i frihed lavere?

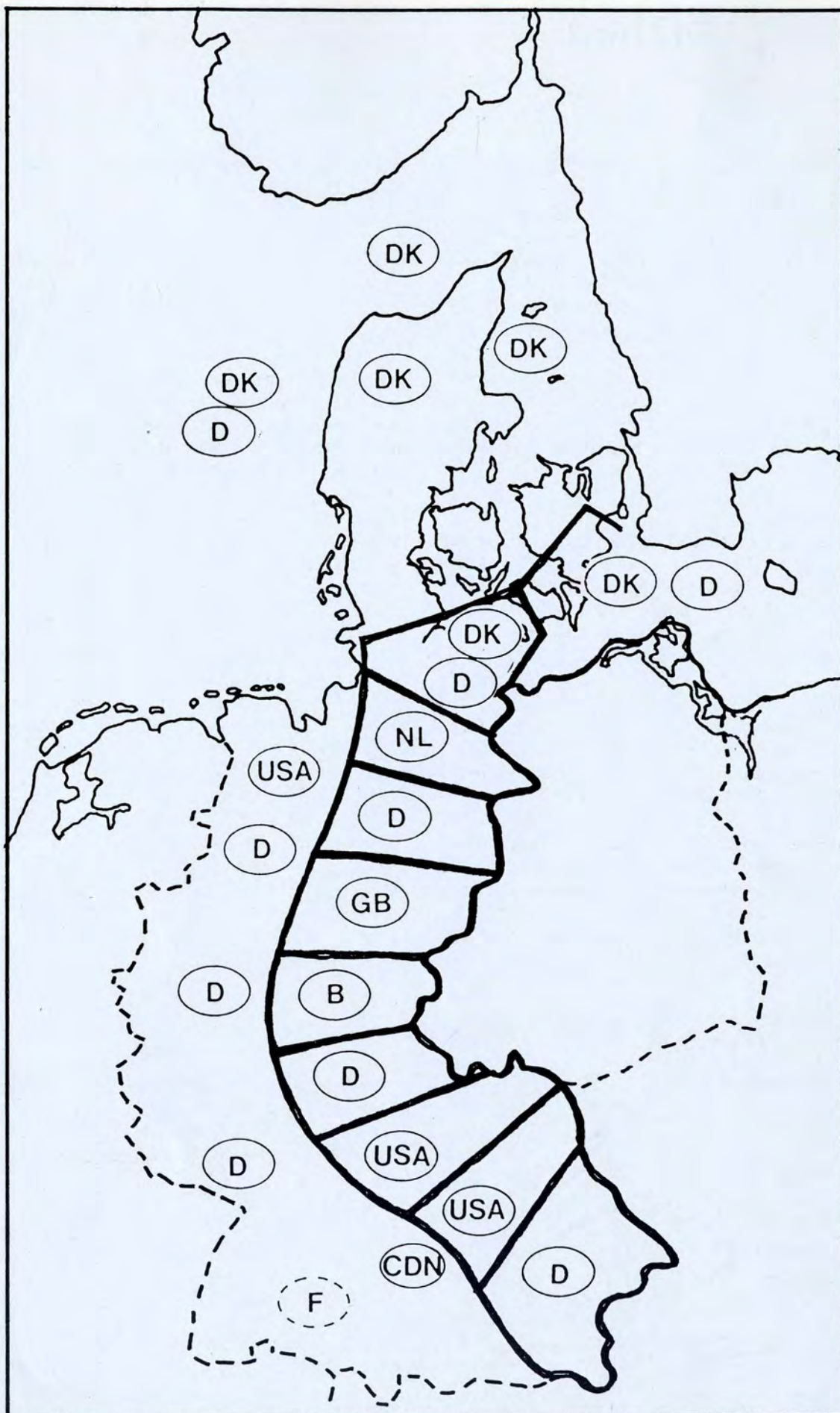
Der er ingen fare for, at danskerne bliver udråbt som aggressive, eller det der er værre, såfremt vi betaler det samme pr. indbygger, som tilfældet er i de lande, vi normalt måler os med på andre områder. Behovet for flere midler til flåden er velbegrundet.

SØE-LIEUTENANT-SELKABET opfordrer beslutningstagerne til at sikre flådens opgavebestemte afbalancerede videreførelse.

Inspektionsskibet Beskytteren.

I grønlandske og færøske farvande varetages de maritime interesser bl.a. af Søværnets inspektionsskibe og kuttere. (Foto: Søværnet)

I fortsættelse af landforsvaret af Europa indtager søforsvaret af Østersøen, Sundet, Bælterne, Kattegat og Skagerak samt Nordsøen en nøgleposition i det samlede solidariske NATO-forsvar. Danske og vesttyske flådestyrker skal sikre opretholdelse af kontrollen med disse områder og skaber dermed den nødvendige dybde i sikringen af de atlantiske forbindelser.

**MUCH – IF NOT MOST OF
THE NAVY’S WORK GOES
ON UNSEEN**

W. S. CHURCHILL – 1943

Patruljefartøj hjælper nødstedt lystfartøj. (Privat foto)

Inspektionskutter ved Grønland. (Foto: Søværnet)

Korvet under gang. (Foto: Søværnet)

HVOR STÆVNER VI HEN

